

УДК 342.922/.924

DOI 10.32755/sjlaw.2024.03.035

Крупко Я. М.,

кандидат юридичних наук, доцент,
начальник ад'юнктури (аспірантури),
Пенітенціарна академія України,
м. Чернігів, Україна

ORCID: 0000-0002-1578-2303;

Сокоринський Ю. В.,

доктор юридичних наук, доцент,
м. Київ, Україна

ORCID: 0000-0002-8907-9880

СПОСОБИ ЗАХИСТУ ПРАВ СУБ'ЄКТІВ, ЩОДО ЯКИХ ЗДІЙСНЮЄТЬСЯ ДЕРЖАВНИЙ НАГЛЯД (КОНТРОЛЬ) У СФЕРІ ТЕХНОГЕННОЇ ТА ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ

У статті проаналізовано прийоми, які можуть бути використані суб'єктами, щодо яких здійснюється державний нагляд (контроль) у сфері техногенної та пожежної безпеки, для захисту своїх прав. Констатовано, що контрольна-наглядова діяльність супроводжується прийняттям рішень, вчиненням дій (бездіяльності), які зачіпають права та законні інтереси підконтрольних суб'єктів, тому останні повинні розраховувати на можливість їх захисту, якщо такі порушені або існує загроза їх порушення.

Ключові слова: державний нагляд (контроль), державний нагляд (контроль) у сфері техногенної та пожежної безпеки, заходи державного нагляду (контролю), захист прав підконтрольних суб'єктів, позасудові та судові способи захисту.

Постановка проблеми. Одним із важливих напрямів діяльності Державної служби України з надзвичайних ситуацій є здійснення державного нагляду (контролю) у сфері техногенної та пожежної безпеки. На сьогодні триває послідовна робота з удосконалення виконання цієї функції, свідченням чого є невинні трансформації, що відбуваються у правовому середовищі. Діяльність посадових осіб органу державного нагляду (контролю) у сфері техногенної та пожежної безпеки спрямована на реалізацію інтересів держави і суспільства, характеризується публічним характером реалізації. Контрольно-наглядова діяльність супроводжується ухваленням рішень, вчиненням дій (бездіяльності), які призводять до серйозних наслідків, має вирішальний вплив на реалізацію прав та законних інтересів осіб,

щодо яких здійснюється державний нагляд (контроль) у сфері техногенної та пожежної безпеки, тому останні повинні розраховувати на можливість захисту своїх прав та законних інтересів, якщо такі порушені або існує загроза їх порушення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Суттєвий здобуток у науковій розробці зазначеної проблематики належить такому ученим, як О. В. Аушева, О. А. Беляневич, О. Р. Зельдіна, Л. В. Леонтьєва, О. Г. Хрімлі, В. С. Щербина.

Мета статті. Метою статті є визначення способів, які можуть бути використані суб'єктами, щодо яких здійснюється державний нагляд (контроль) у сфері техногенної та пожежної безпеки, для захисту своїх прав.

Вклад основного матеріалу. Цілком природно, що яким би рівнем кваліфікації не володіла посадова особа контролюючого органу, яка здійснює перевірки дотримання вимог законодавства у сфері техногенної та пожежної безпеки, і наскільки б не була досвідченою, вона може припускатися помилок, мати з конкретного питання свою позицію про те, як необхідно інтерпретувати ту чи іншу норму права та яким чином необхідно її застосовувати, що, однак, може викликати неузгодженості між тим правом, яким воно має бути, і тим, що втілюється в життя.

Помилки в діяльності посадових осіб контролюючого органу у сфері техногенної та пожежної безпеки мають високий ступінь латентності, адже лише про частину з них стає відомо. Однак навіть якщо помилка не стає предметом юридичного вирішення, відкидати факт її існування не є правильним. Як зазначає Д. С. Горбик, незважаючи на причини допущення юридичних помилок, вони є протиправними, оскільки перешкоджають реалізації мети суб'єктів публічної влади, спотворюють і порушують порядок виконання державних функцій [1, с. 82]. Дещо іншу позицію щодо протиправності юридичних помилок висловлює О. І. Міневич, вказуючи на нетотожність понять «неправомірна поведінка» і «протиправна поведінка» та вказуючи, що правова помилка «тісно пов'язана з добросовісною оманю, коли людина вважає своє судження, уявлення істинним, правильним, не усвідомлюючи його невідповідності реальним фактам чи обставинам», тому «не є протиправним

діянням, оскільки у своєму складі не містить такої ознаки (елемента) як вина» [2, с. 77].

Проте вищезазначені вчені солідарні стосовно того, що всі соціально-правові відхилення, в тому числі в контрольно-наглядовій діяльності, породжують негативні результати. Зважаючи на тему нашого дослідження, додамо, що національне законодавство має забезпечувати суб'єктам, щодо яких здійснюється державний нагляд (контроль) у сфері техногенної та пожежної безпеки, можливість захисту своїх прав та законних інтересів, якщо такі були порушені посадовими особами контролюючого органу, незважаючи на те, що стало причиною такого порушення, і прав та інтересів, стосовно яких існує загроза їх порушення.

Зауважимо, що відступлення від встановлених законодавцем процедур державного нагляду (контролю) у сфері техногенної та пожежної безпеки можливе на різних етапах його здійснення:

– під час планування заходів державного нагляду (контролю) (що, зокрема, може виявлятися у неправильному визначенні ступеня ризику від провадження господарської діяльності конкретного суб'єкта; внесення суб'єкта до плану здійснення заходів державного нагляду (контролю) з порушенням вимог щодо періодичності проведення планових перевірок);

– під час підготовки та проведення заходу державного нагляду (контролю) (наприклад, здійснення позапланової перевірки за відсутності підстав для її проведення; неповідомлення про здійснення планового заходу державного нагляду (контролю) в порядку, передбаченому законодавством; порушення вимог щодо оформлення акта, складеного за результатами перевірки; проведення перевірки за відсутності керівника або уповноваженої ним особи; перевищення інспекторами строків проведення перевірки);

– під час вирішення питань про застосування заходів реагування у разі виявлення порушень вимог законодавства у сфері техногенної та пожежної безпеки та притягнення осіб до відповідальності.

За таких умов держава зобов'язана забезпечити реалізацію прав суб'єктів, щодо яких здійснюється державний нагляд (контроль) у сфері техногенної та пожежної безпеки як учасників контрольно-наглядових відносин. Цього можливо досягти за

допомогою визнання, дотримання та захисту відповідних прав. При цьому останній виступає як засіб, умова, гарантія та елемент їх забезпечення, маючи своїм призначенням попередження та припинення порушень прав суб'єктів, щодо яких здійснюється державний нагляд (контроль) у сфері техногенної та пожежної безпеки, відновлення порушених прав, відшкодування шкоди, завданої фізичній чи юридичній особі незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю посадової або службової особи органу державного нагляду (контролю). Тим самим заходи захисту виступають регулятором контрольно-наглядових відносин.

Зазначимо, що на сьогодні в юридичній літературі не склалося одностайно визнаного розуміння поняття «захист прав», що своєю чергою певним чином обтяжує і дослідження поняття захисту прав суб'єктів, щодо яких здійснюється державний нагляд (контроль) у сфері техногенної та пожежної безпеки. Це вимагає дослідити запропоновані в науці погляди стосовно цього питання.

Так, питання захисту прав суб'єктів господарювання стало предметом дослідження В. В. Петруні, яка визначила останній як сукупність взаємопов'язаних правових засобів, способів та форм, за допомогою яких за необхідності забезпечується відновлення чи визнання порушених чи оспорюваних прав, створюються умови для запобігання їх порушенню, усунення перешкод здійснення прав, притягнення правопорушників до відповідальності [3, с. 7].

Аналогічний погляд щодо змісту досліджуваного поняття представлений і М. В. Григорчуком, який акцентує увагу на необхідності розглядати інститут захисту прав комплексно та пропонує його визначати як агрегуючу (підсумкову) категорію, що виникає в результаті діяльності матеріальних і процесуальних чинників. Захист прав і охоронюваних законом інтересів суб'єктів господарювання вчений пов'язує з легітимною, здійснюваною відповідно до встановленої компетенції діяльністю уповноважених органів держави і суду, спрямованою на відновлення (визнання) порушених (оспорюваних) прав та законних інтересів суб'єктів господарювання, а також запобігання їх порушенням шляхом своєчасного й об'єктивного розгляду судами спорів цієї категорії [4, с. 65].

Своєю чергою Т. В. Федоренко у своєму визначенні досліджуваного поняття наголошує на суб'єктному складі відносин захисту. Так, захист прав суб'єктів господарювання, на переконання вченої, варто розуміти як систему передбачених законом заходів, що здійснюються уповноваженими особами або суб'єктами господарювання з метою відновлення порушених прав, усунення перешкод у реалізації цих прав, запобігання вчиненню таких порушень у майбутньому та притягнення винних осіб до відповідальності [5, с. 140–141].

Натомість О. В. Аушева під захистом прав суб'єктів господарювання від порушень з боку органів державної влади розуміє реалізацію суб'єктами господарювання права на захист від порушень органами державної влади (їх посадовими особами) шляхом застосування спеціально уповноваженими органами або суб'єктом господарювання самостійно передбачених законом способів захисту з метою відновлення порушеного права [6, с. 3].

Як бачимо, у більшості із запропонованих визначень звертається увага, що об'єктом захисту можуть бути не лише порушені права та законні інтереси, а й такі, щодо яких існує загроза їх порушення.

Склад правових способів захисту прав і законних інтересів суб'єктів, щодо яких здійснюється державний нагляд (контроль) у сфері техногенної та пожежної безпеки від неправомірних рішень, дій (бездіяльності) посадових осіб контролюючого органу доволі широкий.

Традиційно за ознакою суб'єкта застосування захисних заходів виділяють три універсальні способи захисту прав фізичних та юридичних осіб: судовий захист, позасудовий захист та самозахист. Усі з них повною мірою використовуються для забезпечення прав та законних інтересів суб'єктів, щодо яких здійснюється державний нагляд (контроль). Крім того, у літературі додатково до названої тріади способів захисту прав називають міжнародно-правові механізми захисту прав громадян та примирні процедури, однак їх можливості використання до відносин, які виникають під час здійснення державного нагляду (контролю), у тому числі у сфері техногенної та пожежної безпеки, обмежені.

Відповідно до ст. 55 Конституції України кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб [7]. Слід зазначити, що серед підконтрольних суб'єктів судовий спосіб захисту прав і законних інтересів є досить затребуваним. Найчастіше підконтрольні суб'єкти оскаржують дії контролюючого органу з визначення ступеня ризику від провадження господарської діяльності, внесення до річного плану перевірок, накази про проведення заходів державного нагляду (контролю), дії щодо проведення перевірки та складання акта перевірки, а також оскаржують приписи про усунення порушень вимог законодавства у сфері техногенної безпеки та накладення адміністративних стягнень.

Зауважимо, що судовий спосіб захисту застосовується виключно для захисту прав та законних інтересів, які були порушені, та не може бути використаний для захисту прав та законних інтересів, щодо яких існує загроза їх порушення. Таке твердження обумовлено тим, що вітчизняне законодавство не передбачає можливості подання так званих превентивних адміністративних позовів, оскільки право на судовий захист відповідно до положень КАС України встановлено лише щодо порушених прав, свобод та законних інтересів фізичних і юридичних осіб у публічно-правовій сфері (ст. 5) [8, с. 55]. Як слушно зазначили О. Р. Зельдіна та О. Г. Хрімлі, адміністративний суд, розглядаючи та вирішуючи адміністративну справу, повинен встановити наявність факту порушення права особи та обрати ефективний спосіб захисту і поновлення порушеного права, що залежить як від змісту суб'єктивного права, за захистом якого звернулася особа, так і від характеру його порушення [9].

Аналіз правозастосовної практики дає підстави стверджувати, що у зв'язку з неможливістю захисту в порядку адміністративного судочинства прав та законних інтересів підконтрольних суб'єктів, які не були порушені, окремі способи судового захисту, які обираються останніми, визнаються адміністративними судами неналежними. Зокрема, це стосується оскарження акта перевірки, складеного за результатами проведеного заходу державного нагляду (контролю) у сфері техногенної та пожеж-

ної безпеки, який зазвичай визнається судами службовим документом, що не створює для підконтрольного суб'єкта жодних правових наслідків і є лише підставою для вирішення питання про необхідність застосування до нього заходів реагування. Цей документ виконує лише довідково-інформаційну функцію, фіксуючи хід здійснення перевірки, однак не є розпорядчим документом.

Що стосується позасудових способів захисту прав та інтересів підконтрольних суб'єктів, то на підставі системного аналізу чинного законодавства, що регулює відносини, які виникають у сфері контрольно-наглядової діяльності за дотриманням і виконанням протипожежних вимог та практики його застосування, на нашу думку, можна виокремити такі:

- недопущення посадових осіб контролюючого органу у сфері техногенної та пожежної безпеки до проведення перевірки;

- подання письмових пояснень, зауважень чи заперечень до акта, складеного за результатами проведення перевірки;

- оскарження рішень, дій або бездіяльності органу, що здійснює державний нагляд (контроль) у сфері техногенної та пожежної безпеки;

- відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю посадової або службової особи органу державного нагляду (контролю).

Зупинимось більш детально на кожному з виокремлених способів позасудового захисту.

Так, відповідно до ст. 10 Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» суб'єкт наділений правом не допускати посадових осіб органу державного нагляду (контролю) до здійснення державного нагляду (контролю) у випадках, визначених Законом [10]. Аналіз таких підстав для недопуску надає можливість охарактеризувати цей спосіб захисту як превентивний, адже він запобігає порушенням з боку контролюючого органу встановленої процедури здійснення державного нагляду (контролю). Ба більше, за позицією Верховного Суду, висловленою під час розгляду спору між органом податкового контролю та платником податків, допуск до перевірки фактично зводить нанівець правові наслідки процедурних порушень, допущених контро-

люючим органом під час призначення та проведення відповідної виїзної або фактичної перевірки [11]. Така позиція цілком застосовна і до державного нагляду (контролю) у сфері техногенної та пожежної безпеки: навряд чи суди братимуть до уваги процедурні порушення під час проведення перевірки, якщо в результаті її проведення виявлені порушення вимог законодавства у сфері техногенної та пожежної безпеки, особливо якщо вони створюють загрозу життю і здоров'ю людей.

Іншим способом захисту прав та законних інтересів суб'єктів, щодо яких здійснюється державний нагляд (контроль) у сфері техногенної та пожежної безпеки, є передбачене ст. 10 того самого Закону право на подання письмових пояснень, зауважень чи заперечень до акта, складеного за результатами проведення перевірки. Незважаючи на те, що Закон не містить вказівок на обов'язковість розгляду та надання відповідей на подані суб'єктом пояснення, зауваження чи заперечення, значення такого способу захисту не слід недооцінювати. Безумовно, заперечення враховуються владним суб'єктом під час підбиття підсумків перевірки та можуть вплинути на вирішення питання про застосування заходів реагування.

Що стосується оскарження рішень, дій або бездіяльності органу, який здійснює державний нагляд (контроль) у сфері техногенної та пожежної безпеки, то це класичний адміністративно-правовий спосіб, що може бути використаний для захисту прав та законних інтересів у багатьох сферах суспільного життя. Галунько В. В. адміністративно-правовий захист розуміє як динамічні (активні) дії публічної адміністрації, спрямовані на відновлення порушених прав, свобод та законних інтересів фізичних і юридичних осіб, усунення перешкод щодо їх здійснення засобами адміністративного права з можливістю застосування заходів адміністративного примусу та притягнення винних до адміністративної відповідальності [2, с. 247].

Аналіз судової та правозастосовної практики в питанні забезпечення законності діяльності контрольно-наглядових органів, її результатів дозволяє стверджувати, що інститути судового та позасудового захисту прав суб'єктів, щодо яких здійснюється державний нагляд (контроль) у сфері техногенної

та пожежної безпеки, спрацьовують далеко не завжди. Особливо це стосується оскарження рішень, дій або бездіяльності: як правило, скарги, подані до безпосереднього керівництва перевіряючих, а також до вищих органів, не приносять очікуваних для скажників результату. Проте не можемо ігнорувати і позитивні сторони використання такого способу захисту. Як зазначає Б. Мельниченко, думку якої ми цілком підтримуємо, оскарження навіть з негативним для скажника наслідком дає змогу краще зрозуміти позицію органу влади, що в разі звернення до суду надає особі можливість ретельніше підготуватися до обстоювання власної позиції [13, с. 66].

Висновки. Таким чином, змістом державного нагляду (контролю) у сфері техногенної та пожежної безпеки є діяльність з оцінки контролюючим органом дотримання суб'єктами, щодо яких здійснюється такий державний нагляд (контроль), обов'язкових вимог законодавства у сфері техногенної та пожежної безпеки, а також попередження та припинення порушень цих вимог. Державний нагляд (контроль) у сфері техногенної та пожежної безпеки забезпечує виконання обов'язкових правил поведінки, які є обов'язковою умовою нормального розвитку держави та суспільства. Під час його здійснення, однак, мають враховуватися права та законні інтереси учасників контролю-наглядових відносин. Однією з гарантій здійснення прав чи законних інтересів суб'єктів, щодо яких здійснюється державний нагляд (контроль) у сфері техногенної та пожежної безпеки, є захист прав та законних інтересів, який забезпечується судовими та позасудовими способами захисту.

Список використаних джерел

1. Горбик Д. С. Поняття, сутність та зміст адміністративної помилки в діяльності органів публічної влади. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право»*. 2020. Вип. 30. С. 78–84.
2. Міневич О. І. Поняття та види правових помилок: загальнотеоретичне дослідження : дис. ... канд. юрид. наук. Одеса : Національний університет «Одеська юридична академія», 2021. 237 с.

3. Петруня В. В. Поняття та система способів захисту прав суб'єктів господарювання : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04. Одеса, 2019. 23 с.

4. Григорчук М. В. Захист прав та охоронюваних законом інтересів суб'єктів господарювання: матеріальний і процесуальний аспекти. *Теорія і практика правознавства*. 2017. Вип. 1 (11). URL: <http://flaw.nlu.edu.ua/article/viewFile/95300/99327> (дата звернення: 20.08.2024).

5. Федоренко Т. В. Форми та способи захисту прав і законних інтересів суб'єктів господарювання. *Порівняльно-аналітичне право*. 2016. № 5. С. 140–143.

6. Аушева О. В. Захист прав суб'єктів господарювання від порушень органами державної влади : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 «Господарське право, господарсько-процесуальне право» / О. В. Аушева; НАН України, Ін-т екон.-правових досліджень. Донецьк, 2007. 18 с.

7. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80/print> (дата звернення: 20.08.2024).

8. Грицаєнко О. Л. До питання ефективності захисту прав особи в адміністративному судочинстві. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. Том 31 (70). Ч. 2. № 2. 2020. С. 53–58.

9. Зельдіна О. Р., Хрімлі О. Г. Судовий захист прав суб'єктів підприємництва: теоретичні і практичні аспекти : монографія / НАН України, Інститут економіко-правових досліджень. Київ : Юрінком Інтер, 2015. 176 с. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/files/Zeldina_Hrimli_Mono.pdf (дата звернення: 20.08.2024).

10. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності : Закон України від 05.04.2007 № 877-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16#Text> (дата звернення: 20.08.2024).

11. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 08.09.2021 року. Справа № 816/228/17, провадження № 11-109апп21 // Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100022843> (дата звернення: 20.08.2024).

12. Галуцько В. В. Адміністративне право України : навчальний посібник : у 2-х томах / В. В. Галуцько, В. І. Олефір, М. П. Пихтін ; за заг. ред. В. В. Галуцька. Херсон : ПАТ «Херсонська міська друкарня», 2011. Т. 1 : Загальне адміністративне право. 320 с.

13. Мельниченко Б. Адміністративно-правові засоби захисту прав, свобод та інтересів приватних осіб у сфері публічного управління. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: «Юридичні науки»*. 2022. № 2 (34). С. 64–69.

Krupko Ya.,

PhD in Law, Associate Professor,
Head of Postgraduate (adjunct) studies,
Penitentiary Academy of Ukraine,
Chernihiv, Ukraine
ORCID: 0000-0002-1578-2303;

Sokorynskyi Iu.,

Doctor of Sciences (Law), Associate Professor,
Kyiv, Ukraine
ORCID: 0000-0002-8907-9880

WAYS TO PROTECT THE RIGHTS OF SUBJECTS TO STATE SUPERVISION (CONTROL) IN THE FIELD OF INDUSTRIAL AND FIRE SAFETY

The purpose of the article is to identify the ways which may be used regarding the subjects to state supervision (control) in the field of industrial and fire safety to protect their rights.

One of the most important directions of the State Emergency Service of Ukraine is the implementation of state supervision (control) in the field of industrial and fire safety. Today, consistent work is underway to improve the performance of this function, as evidenced by the continuous transformations taking place in the legal environment. The activities of officials of the state supervision (control) agencies in the field of industrial and fire safety are aimed at realizing the interests of the state and society and are characterized by the public nature of implementation. The control and supervision activities are surely accompanied by decision-making, actions (inaction) that lead to serious consequences, and have a decisive impact on the exercise of the rights and legitimate interests of persons subject to state supervision (control) in the field of industrial and fire safety, therefore, the latter ones should rely on the possibility of protecting their rights and legitimate interests if they are violated or threatened.

The article analyzes the methods which can be used by the subject to state supervision (control) in the field of industrial and fire safety to protect their rights. It is stated that control and supervision activities are accompanied by decision-making and actions (inaction) which affect the rights and legitimate interests of the controlled subjects, and therefore the latter ones should count on the possibility of their protection if such rights are violated or threatened. The author concludes that the institutes of judicial and extrajudicial protection of the rights of subject to state supervision (control) in the field of industrial and fire safety do not always work, which, however, does not negate the positive aspects of their use.

Key words: *state supervision (control), state supervision (control) in the field of industrial and fire safety, measures of state supervision (control), protection of rights of controlled subjects, out-of-court and court ways of protection.*

References

1. Horbik, D. S. (2020), "The concept, essence and content of administrative error in the activities of public authorities", *The Journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series Law*, Issue 30, pp. 78–84.

2. Minevych, O. I. (2021), The concept and types of legal errors: general theoretical study : Doctor of Sciences Thesis, National University "Odesa Law Academy", Odesa.

3. Petrunia, V. V. (2019), Concept and system of ways to protect the rights of business entities : PhD in Law Thesis, Odesa.

4. Hruhorchuk, M. V. (2017), "Protection of rights and legally protected interests of business entities: substantive and procedural aspects", *Theory and practice of jurisprudence*, Issue 1 (11), available at: <http://tlaw.nlu.edu.ua/article/viewFile/95300/99327> (accessed 20.08.2024).

5. Fedorenko, T. V. (2016), "Forms and methods of protection of rights and legitimate interests of business entities", *Comparative and analytical law*, No. 5, pp. 140–143.

6. Ausheva, O. V. (2007), Protecting the rights of business entities from violations by public authorities : PhD in Law Thesis, National Academy of Sciences of Ukraine, Institute of economic and legal research, Donetsk.

7. Ukraine (1996), *Constitution of Ukraine* : Law of Ukraine dated 28 June 1996, No. 254к/96-ВР, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80/print> (accessed 20.08.2024).

8. Hrytsaenko, O. L. (2020), "On the Effectiveness of Protection of Individual Rights in Administrative Proceedings", *Scientific notes of the Tavrichesky National University named after V. I. Vernadskyi. Series "Legal Sciences"*, Vol. 31 (70), Part 2, No. 2, pp. 53–58.

9. Zeldina, O. R. and Khrimli, O. H. (2015), Judicial Protection of Business Entities' Rights: Theoretical and Practical Aspects : monograph, Kyiv, available at: https://unba.org.ua/assets/uploads/files/Zeldina_Hrimli_Mono.pdf (accessed 20.08.2024).

10. Ukraine (2007), *On the basic principles of state supervision (control) in the field of economic activity* : Law of Ukraine, dated 05 April 2007, No. 877-V, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16#Text> (accessed 20.08.2024).

11. Ukraine (2021), Resolution of the Grand Chamber of the Supreme Court, dated 08 September 2021, case No. 816/228/17, proceeding No. 11-109am21, Unified State Register of Court Decisions, available at: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100022843> (accessed 20.08.2024).

12. Halunko, V. V. (2011), Administrative law of Ukraine : manual : in 2 Volumes, in Halunko, V. V. (Ed.), General administrative law, Vol. 1, Kherson City Printing House, Kherson.

13. Melnychenko, B. (2022), "Administrative and legal means of protection of rights, freedoms and interests of individuals in the field of public administration", *Bulletin of Lviv Polytechnic National University. Series: "Legal Sciences"*, No. 2 (34), pp. 64–69.